

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wkład miast i regionów w nowe ramy polityki UE na rzecz MŚP

(2020/C 39/08)

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Wstęp

1. Zauważa, iż część państw członkowskich UE znajduje się w okresie spowolnienia. Problem ten najlepiej widoczny jest na poziomie regionalnym i przejawia się spadkiem wydajności pracy i efektywności produkcji, słabnącą dynamiką handlu, stale niskim poziomem inwestycji publicznych i prywatnych w transport, energetykę i infrastrukturę cyfrową oraz utrzymującymi się – stosunkowo wysokimi – nierównościami gospodarczymi i społecznymi, które w połączeniu z trendami globalnymi, takimi jak kolejna rewolucja przemysłowa, demografia oraz zmieniający się charakter pracy, wymagają innowacyjnych rozwiązań politycznych.
2. Uznaje, że konkurencyjność europejskich gospodarek opiera się na przedsiębiorczym i innowacyjnym potencjale MŚP, dlatego z zadowoleniem przyjmuje apele Komisji Europejskiej i Rady o dalszy rozwój kompleksowej strategii gospodarczej UE z uwzględnieniem w niej szczególnej roli tego sektora.
3. Podkreśla wpływ programu „Small Business Act” na rozwój MŚP po dziesięciu latach od jego uruchomienia, ale jednocześnie zwraca uwagę na konieczność horyzontalnego podejścia do wsparcia MŚP oraz lepszego monitorowania efektów realizacji programu
4. Zauważa potrzebę tworzenia dedykowanych filarów wsparcia dla MŚP w ramach programów KE, uwzględniając niejednorodność sektora MŚP oraz wskazując jednocześnie na konieczność bardziej elastycznego podejścia nastawionego na efektywność oraz umożliwienie przedsiębiorstwom pokonywania kolejnych etapów rozwoju. Oczekuje od Komisji Europejskiej działań zgodnych z zaleceniami badania KR-u w sprawie *Ramy polityki UE w zakresie MŚP: aktualna sytuacja i wyzwania* ⁽¹⁾. Nowe instrumenty powinny być ukierunkowane, przede wszystkim na małe przedsiębiorstwa realizujące ryzykowne projekty.
5. Podkreśla rolę i odpowiedzialność państw członkowskich i regionów za kreowanie i wdrażanie narzędzi realizacji polityki UE wobec MŚP, które w szczególności powinny wspierać tworzenie kompetencji zarówno pracowników MŚP, jak i samych MŚP, w tym w zakresie digitalizacji, która wspomogła rozwój tych przedsiębiorstw w długim okresie.
6. Wskazuje na silną potrzebę zwrócenia uwagi na wsparcie rozwoju MŚP również poza obszarami metropolitalnymi, przede wszystkim w ramach programów operacyjnych państw członkowskich UE.
7. Uznaje znaczenie start-upów w ramach MŚP ⁽²⁾, ponieważ to one odpowiadają za wdrożenie wielu radykalnych innowacji, wskazuje jednak obecnie na konieczność wsparcia również już istniejących przedsiębiorstw w procesie scaling-up oraz innowacji o charakterze przyrostowym – polityka europejska powinna się charakteryzować szerszym podejściem do kwestii wsparcia przedsiębiorstw – od momentu wejścia na rynek lokalny po wejście na rynek globalny.
8. Jest zdania, że polityka UE powinna wspierać procesy włączania MŚP w międzynarodowe łańcuchy wartości na wszystkich terytoriach europejskich; zauważa, że internacjonalizacja działalności gospodarczej wybranych MŚP poza obszar UE może zapewnić rozpowszechnianie najlepszych rozwiązań, przynosząc korzyści europejskim MŚP i prowadząc do poprawy ich produktywności, głównie poprzez transfer wiedzy i know-how.
9. Uznaje znaczenie sieci krajowych rzeczników MŚP (SME Envoys Network), która powinna odgrywać ważną rolę w procesie określania problemów i definiowania możliwości stojących przed europejskimi przedsiębiorcami.

⁽¹⁾ <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/EU-SMEs/EU-policy-SMEs.pdf>

⁽²⁾ Europejski Komitet Regionów, *Wspieranie przedsiębiorstw typu start-up i scale-up w Europie: perspektywa lokalna i regionalna*, ECON-VI/021, sprawozdawca: Tadeusz TRUSKOLASKI, COR-2017-00032-00-01, lipiec 2017 r.

10. Podkreśla potrzebę promocji i wdrażania mniej czasochłonnych procedur administracyjnych oraz ograniczania liczby obciążeń na wszystkich szczeblach administracji europejskiej i krajowej, co ma znaczący wpływ na funkcjonowanie MŚP, w tym na aspekty finansowe ich działalności.
11. Zwraca uwagę na potrzebę wspierania procesu kreowania nowych źródeł finansowania MŚP oraz ułatwiania dostępu do tradycyjnych metod finansowania, dla jak najszerszego grona MŚP działających na różnych terytoriach UE.
12. Popiera wezwanie do zmiany definicji MŚP obecnie stosowanej na szczeblu UE w celu uwzględnienia faktu, że średnie przedsiębiorstwa (spółki o średniej kapitalizacji zatrudniające do 500 pracowników) są, jeśli chodzi o strukturę, bardzo porównywalne z MŚP (< 250 pracowników i roczny obrót ≤ 50 mln EUR lub suma bilansowa ≤ 43 mln EUR) i mimo to nie korzystają z preferencyjnego traktowania w porównaniu z dużymi przedsiębiorstwami.
13. Wskazuje na znaczenie koncepcji one-stop-shop w obszarze wsparcia MŚP i podkreśla konieczność konsolidacji w tym celu sieci wsparcia MŚP w skali europejskiej. Proponuje wykorzystanie istniejącej sieci Enterprise Europe Network. Dzięki połączeniu różnych form wsparcia MŚP w ramach jednej sieci oraz jej współpracy z SME Envoys Network powinien zostać osiągnięty oczekiwany przez MŚP i KE efekt synergii.

Zagrożenia i wyzwania względem dalszego rozwoju MŚP

14. Zauważa, że MŚP w Unii Europejskiej stoją w obliczu wyzwań wynikających m.in. z rosnącej globalnej konkurencji, powstawania nowych modeli biznesowych, cyfryzacji i wdrażania nowych technologii zarówno w przemyśle, jak i usługach, rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym oraz gospodarki dzielenia się, a także utrzymania zrównoważonego rozwoju.
15. Podkreśla znaczenie wspierania współpracy grup wyspecjalizowanych małych i średnich przedsiębiorstw (klastrów). Wzywa do stałego rozwoju istniejących instrumentów UE w tym obszarze, takich jak unijny portal klastrów, Europejskie Centrum Monitorowania Klastrów i Europejska Inicjatywa na rzecz Doskonałości Klastrów.
16. Potwierdza rosnącą rolę społecznej odpowiedzialności przedsiębiorców względem społeczeństwa i środowiska naturalnego.
17. Zauważa podział w zakresie tempa i siły ekspansji gospodarczej między MŚP i większymi przedsiębiorstwami, co ze względu na charakterystykę regionów słabiej rozwiniętych powoduje ekonomiczną polaryzację regionów UE.
18. Podkreśla, iż narastająca liczba i złożoność regulacji administracyjnych powoduje ograniczanie potencjału wzrostowego MŚP, szczególnie mikroprzedsiębiorstw, które nie dysponują odpowiednim zapleczem administracyjnym i finansowym umożliwiającym przezwyciężenie tych barier. Dlatego wzywa do zmniejszenia złożoności procedur administracyjnych dotyczących przedsiębiorstw w UE, zwłaszcza w przypadku operacji transgranicznych.
19. Zauważa, że pojawianie się na rynku coraz większej liczby innowacyjnych rozwiązań, w połączeniu z ich ograniczoną finansowo dostępnością dla MŚP, stwarza potrzebę wdrożenia nowego podejścia polegającego na zachęcaniu do tworzenia i rozwijania tzw. „otwartych innowacji”.
20. Podkreślając, że programy „Horyzont” i COSME zyskają na znaczeniu dla MŚP, z zadowoleniem przyjmuje, że EFRR pozostanie najważniejszym źródłem finansowania polityki lokalnej i regionalnej wspierającym MŚP w nowym okresie programowania 2021–2027, w szczególności w odniesieniu do dostępu do finansowania, wsparcia dla badań i rozwoju oraz innowacji, rozwoju umiejętności, a także dostępu do rynków i umiędzynarodowienia. Ponownie wyraża jednak sprzeciw wobec propozycji, by koncentracja tematyczna EFRR skupiała się na szczeblu krajowym, ponieważ scentralizowany mechanizm alokacji byłby sprzeczny z podejściem ukierunkowanym na konkretny obszar i zasadą wielopoziomowego sprawowania rządów, które mają kluczowe znaczenie dla skutecznego i wydajnego wsparcia MŚP.
21. Zwraca uwagę na rozbieżności między politykami sektorowymi UE, w tym w zakresie zamówień publicznych, prawa upadłościowego, ochrony środowiska naturalnego, różnicach we wsparciu klastrów i podejściu do zasad konkurencyjności, co ma silny wpływ na MŚP i ich dalszą ekspansję.
22. Uznaje, iż jednolity rynek jest sukcesem UE, ale i wymaga dalszych prac doskonalących go, w tym np. likwidacji występujących barier w zakresie swobodnego przepływu towarów i usług; jest to jeden z powodów trudności, które napotykają MŚP na drodze do zwiększenia skali działalności gospodarczej oraz odnoszenia korzyści z umiędzynarodowienia.

23. Zwraca uwagę na transformację gospodarki związaną z jej cyfryzacją, co wiąże się z koniecznością zwiększenia nakładów finansowych przez MŚP na zakup i rozwój technologii i know-how.
24. Wzywa Komisję Europejską do opracowania środków wspierających transformację cyfrową MŚP w regionach UE, opierając się na sukcesach istniejących inicjatyw takich jak np. Digital Cities Challenge.
25. Wierzy, iż cyfryzacja jest szansą na przeniesienie produktów i usług MŚP na szerszy, paneuropejski i pozaeuropejski rynek, umożliwiając rozwój handlu transgranicznego.
26. Podkreśla, iż wyzwaniem dla UE jest dalszy wzrost wydajności i konkurencyjności (w tym kosztowej) w łańcuchach wartości przemysłowej przy utrzymaniu ambitnych celów polityki ochrony środowiska.

Oczekiwania MŚP względem przyszłej polityki ukierunkowanej na wzrost i rozwój

27. Podkreśla potencjalne korzyści dla MŚP i przedsiębiorców wynikające z inwestycji na szczeblu UE w integrację regionalnych ekosystemów przedsiębiorczości i jednocześnie zachęca Komisję Europejską do dalszego rozwijania projektu realizowanego obecnie z europejskimi regionami przedsiębiorczości (EER), łączącego europejskie „doliny krzemowe”.
28. Zwraca uwagę na trudności, jakie napotyka wiele MŚP w związku z pozyskiwaniem i zatrzymaniem wykwalifikowanych pracowników. MŚP stoją w obliczu silnej konkurencji o utalentowaną siłę roboczą ze strony dużych przedsiębiorstw, które dysponują większymi zasobami i są w stanie zaoferować wyższe płace. Dzieje się tak pomimo faktu, że MŚP tworzą trzon gospodarki europejskiej, stanowiąc 99 % wszystkich przedsiębiorstw w UE.
29. Zauważa, iż przedstawiciele MŚP, w tym podmioty wspierające i zrzeszające MŚP, powinny móc aktywniej uczestniczyć w kształtowaniu i koordynowaniu wdrożenia polityk unijnych bezpośrednio dotyczących tej kategorii przedsiębiorców.
30. Oczekuje zaangażowania przedstawicieli szczebla regionalnego w zarządzanie unijną polityką dotyczącą MŚP i ich ściślejszej współpracy z SME Envoys.
31. Utrzymuje, że polityka przemysłowa UE winna być nastawiona na szeroko rozumiane innowacje, kluczowe technologie pro-rozwojowe, a także ważne projekty stanowiące przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania (IPCEI), cyfryzację i MŚP.
32. Popiera ideę Komisji Europejskiej uproszczenia procedur administracyjnych obowiązujących w procesie pozyskiwania dofinansowania i raportowania, które są szczególnie uciążliwe w przypadku mikro i małych przedsiębiorstw dysponujących ograniczonymi zasobami ludzkimi. Propozycje takie jak uproszczone opcje kosztowe (flat rates, lump sum i unit costs) ułatwią tworzenie budżetów projektów i ich rozliczanie, co wpłynie na wzrost odsetka MŚP korzystających ze wsparcia.
33. Przychyla się do podejścia, w którym dominuje myślenie lokalne i regionalne, a dalej krajowe i międzynarodowe. Testowanie pomysłów na mniejszą skalę, jak i wsparcie innowacji przyrostowych, pozwala szybciej rozwijać nowe technologiczne rozwiązania i wdrażać je przy dostępnym dla MŚP poziomie zaangażowania środków finansowych.
34. Stwierdza, że proponowane ramy wspólnych przepisów dla europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych muszą być elastyczne, tak by umożliwić regionom tego wymagającym ukierunkowanie programów operacyjnych na MŚP i mikro przedsiębiorczość.
35. Zachęca do tworzenia programów wspierających budowanie potencjału MŚP, np. w zakresie wykorzystania nowoczesnych instrumentów finansowych, podnoszenia świadomości znaczenia wymiany informacji i współpracy czy możliwości i potrzeby budowania długookresowych strategii i planowania wzrostu.
36. Zwraca uwagę na rosnące znaczenie integracji klastrów takich jak przede wszystkim Platformy Inteligentnej Specjalizacji, w których władze lokalne odgrywają kluczową rolę w tworzeniu zintegrowanych łańcuchów wartości na szczeblu europejskim, wspierając MŚP w ich rozwoju międzynarodowym.
37. Oczekuje utrzymania silnego wymiaru regionalnego i lokalnego punktów EEN, które mogłyby w przyszłości przyjąć na siebie nowe role.

38. Zwraca uwagę na potrzebę rozszerzenia usług oferowanych przez EEN, w tym w zakresie zwiększania skali działalności MŚP, informacji o przepisach krajowych i europejskich, możliwościach finansowania w poszczególnych państwach członkowskich UE, budowania partnerstwa z innymi podmiotami z branży/podmiotami zaangażowanymi w proces produkcyjny itd.
39. Zauważa potrzebę wzmocnienia regionalnych przedstawicielstw MŚP, które mogłyby regularnie, np. poprzez platformy typu REFIT, włączać się do dyskusji nt. proponowanych zmian w prawodawstwie, a także uczestniczyć w procesie monitorowania, kontroli i oceny wpływu zmian na obszar MŚP.
40. Podkreśla znaczenie dywersyfikacji źródeł finansowania dla MŚP, a rozwiązanie problemu istniejących luk w finansowaniu w przypadku określonych branż czy rodzajów działalności powinno być jednym z priorytetów.
41. Z zadowoleniem obserwuje porozumienia osiągnięte na rzecz unii rynków kapitałowych, w sprawie ułatwienia MŚP dostępu do rynków publicznych oraz wprowadzenia środków upraszczających i zmniejszających koszty i obciążenia regulacyjne.
42. Z zadowoleniem przyjmuje rozpoczęcie przez niektóre państwa członkowskie inicjatyw mających na celu zwiększenie udziału MŚP w procedurach zamówień publicznych.
43. Zwraca uwagę na kwestię dostępu MŚP do zamówień publicznych, doceniając zarazem ujęcie tej kategorii przedsiębiorstw w reformie dyrektywy w sprawie zamówień publicznych i zachęca do dalszych prac na rzecz stosownych udogodnień.
44. Podkreśla, że opóźnione płatności, brak świadomości MŚP na temat kluczowych aspektów zamówień publicznych oraz wysokie potencjalne koszty działań prawnych pozostają głównymi przeszkodami na drodze do zwiększenia ich zaangażowania w tym obszarze i wykorzystania szansy na wzrost skali ich działalności.

Uwagi końcowe

45. Zauważa, iż MŚP, ze względu na wysoką elastyczność strukturalną oraz profil produkcyjny, są w stanie szybko reagować na dynamiczne przemiany społeczno-gospodarcze. Barierą okazują się środki finansowe niezbędne na owe dostosowania, co wymaga, aby kolejne propozycje wsparcia w tym zakresie były dostosowane do potrzeb MŚP.
46. Podkreśla, że ze względu na wpływ na rynek pracy, ale również na konsumentów, MŚP są ważnym interesariuszem współodpowiedzialnym za wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym, co powinno mieć swoje odzworowanie w ulgach podatkowych czy dostępie do środków europejskich.
47. Uznaje, iż Komisja Europejska powinna korzystać z doświadczeń z SBA i planu działania na rzecz przedsiębiorczości do 2020 r. Celem jest doskonalenie i upraszczanie, a nie dokonywanie radykalnych zmian czy zrywanie z dotychczasowymi osiągnięciami, poszukując zupełnie nowych rozwiązań.
48. Zwraca uwagę, iż liczba inicjatyw umożliwiających pogłębianie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej jest nadal niewystarczająca.
49. Ponawia apel o nową strategię horyzontalną, której treść powinna uwypuklać szczególne znaczenie innowacji, zwłaszcza radykalnych i przyrostowych, a także wspierać kluczowe technologie prorozwojowe oraz ważne projekty stanowiące przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania, w tym w odniesieniu do cyfryzacji i MŚP.
50. Zachęca Komisję Europejską do podjęcia poszukiwań rozwiązań, które ułatwiłyby MŚP udział w przetargach publicznych, np. premiując ich lokalne/regionalne pochodzenie, ponieważ dotychczasowe zmiany są niewystarczające.
51. Zwraca uwagę na fakt, że pomimo rozległych i wieloaspektowych działań KE, które należy ocenić pozytywnie, wsparcie MŚP nie zadziała efektywnie w skali całej UE przy skłonności do wprowadzania skomplikowanych przepisów wewnętrznych przez niektóre państwa członkowskie.
52. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne powinny odgrywać ważną rolę w procesach kształtowania środowiska sprzyjającego biznesowi oraz być wyposażone w instrumenty umożliwiające dostosowanie działań do zmieniających się potrzeb MŚP; wskazane byłoby większe włączenie władz lokalnych i regionalnych w proces kształtowania przyszłej polityki przemysłowej UE, w tym wsparcia MŚP.

53. Zgadza się ze stanowiskiem Parlamentu Europejskiego, który wzywa do zwiększenia ogólnego budżetu unijnego Programu na rzecz jednolitego rynku 2021–2027, w celu wzmocnienia międzynarodowej konkurencyjności MŚP, ekspansji na rynki poza UE i absorpcji innowacji.
54. Jest przekonany, że zapowiedziane włączenie wszystkich instrumentów finansowych dostępnych dla MŚP w nowych wieloletnich ramach finansowych do jednego programu InvestEU wprowadzi oczekiwane uproszczenie procedur.
55. Wzywa instytucje UE i państwa członkowskie do podwojenia wysiłków na rzecz poprawy funkcjonowania jednolitego rynku w celu wykorzystania jego pełnego potencjału.
56. Apeluje do Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego o prace nad narzędziami i mechanizmami, które zapewnią europejskim MŚP równe warunki działania w kontekście konkurencji na poziomie europejskim i globalnym, zwłaszcza z punktu widzenia technologii mających strategiczne znaczenie dla Europy.

Bruksela, dnia 8 października 2019 r.

Karl-Heinz LAMBERTZ
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów
